

מבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה

ע"ע

ע"ג א"ג הא"ג (א"ג ס"ג)

ונראה עוד ליישב הקושיא... ע"פ מש"כ בשו"ע הרב הלי תלמוד תורה... שכל מי שאפשר לו להרבות ולהוסיף בלימודו בענין שלא ישכח בזה מה שלמד כבר מפני שכבר חזר על לימודו כראוי ואינו מוסיף אע"פ שאינו מבטל מת"ת אלא חוזר תמיד על הראשונות שלא מפני חשש שכחה אלא מפני שנוח וקל לו יותר לחזור על הראשונות מלטרות בלימוד חדש, הרי זה מתחייב בנפשו ממש... ולפ"ז ה"ה לענין קריאת המגילה באדם שהוא יודע כבר כל המגלה וברור אצלו שלא ישתכח ממנו אפילו בלי שיחזור עליה, היה אסור לו לשמוע עתה קריאת המגילה ולבטל ע"ז משאר לימודיו, אם לא מפני חיוב לקרוא את המגילה לפרסם את הנס. וע"פ דברי השו"ע הרב אלו אפשר לומר דאפי' באדם שאינו יודע את המגלה על בוריי בכל פרטיה אבל עכ"פ אם בקריאת המגלה לא יתוסף אצלו יותר ממה שידוע, ואותו חלק שידוע ברור הוא אצלו שלא ישתכח ממנו, אפשר דגם בזה היה אסור לו לבטל מלימודו, אי לאו קרא דמשפחה ומשפחה.

זכרנו שראיתי בתשו' ז"א שנתקשה מאי ביטול תורה שייך בזה הכי קריאת המגילה איננה ת"ת ולע"ד מיוסב ע"פ המצואר זק"ע יו"ד סי' רמ"ז ס"ד ז"א כו' ע"ג גם י"ל כגון הרב שלומד עם תלמידים והמה כבר שמעו מ"מ והרב עדיין לא שמע שיבטל הרב וילך לשמוע מ"מ אף ע"פ זה יתבטלו התלמידים:

מהרי"א

חכם אחד בתשובת מורי הגאון בית אפרים ס"י הקשה דאיך שייך לשון מבטלין ת"ת דהרי קריאת מגילה נקראת ג"כ תורה ואי דקאי על ההילוך הרי קי"ל מגילה בזמנה קורין אותה ביחיד ע"ש. ולי נראה כיון דאמרינן לקמן ה' ע"ב רבי בטברי' הוה ונהי דלרבי פשיטא ל' דמוקף חומה מיב"נ הוא מ"מ מספקא ל' ואפשר עוד לשאר בית רבי דמספקי להו וקרי ביי"ד ובט"ו וא"כ לא הוי מגילה בזמנה ושוב נופל שפיר לשון מבטלין ת"ת היינו על ההליכה דלא היה ידוע להם זמנה:

ע"ג א"ג הא"ג (א"ג ס"ג)

ושמעתי ליישב קושיא זו בשם הגאון ר' חיים בריסקער ז"ל, שאמר בזה דמכאן מוכח דביטול תורה אינו דוקא אם הולך בטל ואינו עוסק בתורה, אלא אפילו אם עוסק בתורה אלא שהיה יכול ללמוד ביתר עיון והעמקה, והוא לומד באופן שטחי גם בזה נכלל בכלל ביטול תורה. ולכך אי לאו קרא דמשפחה ומשפחה לא היו רשאים של בית רבי לבטל מלימודים שהיו לומדים בעיון, וליכך לשמוע מקרא מגילה שהוא לימוד התורה באופן שטחי.

הרב משה שטרנבוך (אורחיים וזמנים, א"ג ס"ג ט"ו)

מה שייך מבטלין ת"ת למקרא מגילה והא מגילה גופא תורה היא והיאך מיקרי קריאתה ביטול תורה, ונבאר קודם מהו עיקר יסוד מצות תלמוד תורה... אם לומד בבקיאיות מקופיא בעלמא ויכול ללמוד בעמקות הוה בגדר ביטול תורה, שאין ענינה בכמות לבד שמבטל זמן, רק אפילו לומד בהתמדה אם אינו מטריח עצמו ללמוד בעיון ולהסביר שורש הדברים והוא בעל שכל ומוח מיקרי ביטול תורה שאינו רק בביטול כמות רק אפילו באיכות, וכן להיפך אם מבזבז כל זמנו אך ורק בסברות, ואינו משתדל כלל להיות בקי כפי הצורך מיקרי ביטול תורה, שיסוד המצוה שאם ישאלך אדם אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד, והשיעור זמן שצריך ללמוד ואופן הלימוד וצורתה הכל תלוי כפי מה ששכלו משיג, ובעל מחשבות יודע ומכיר הכשרון וכח שזיכה לכל אחד מבריותיו ויתבע מהם בתוקף קיום המצוה דת"ת כהלכה... ומעכשיו א"ש כל מה שהקשינו, שאם עוסק בתורה ולומד בעיון ומפסיק למגילה מיקרי ביטול תורה אף שלומד דקורא מגילה, הלוא אינו יוצא תמיד חיובו בקריאה כי האי שמצותו ללמוד בעיון דוקא, ואדם שיכול ללמוד בעיון וקורא סתם בתורה לא קיים מצותו ומיקרי ביטול תורה, דמאחר שמצותו ללמוד כראוי אינו יוצא מצות ת"ת בזה ומיקרי ביטול תורה, ושפיר אמרינן דמבטלין ת"ת למקרא מגילה דמיקרי ביטול.

אבני נזר (או"ח סי' תקיז)

וגוף הדברים שכתב בשם הבית אפרים לא אאמין שיצאו דברים אלו מפי אותו צדיק שלא יקיים תלמוד תורה בלימוד מגילה ואם כן בחנם טרחו חז"ל בעלי הש"ס והמדרש שפירשו כל דברי המגילה ודרשו בה דרשות. ולפי דבריו היו כל יגיעם לריק חס ושלוש כי מצות קריאה ודאי מקיים אפילו אינו יודע כל הדרשות האלה ואפילו לא ידע פ' המלות מקיים המצוה מידי דהוי אחשתרנים בני הרמכים. ומי התיר להם זה לבטל מדין תורה ולעשות מדרש מגילת אסתר. אלא ודאי מגילת אסתר תורה כמו נביאים וכתובים כי יש בה כמה למודים בכל קוץ וקוץ הן בנגלה הן בנסתר. והרי מגילת אסתר מכלל ספרי קודש שצריך תלמיד חכם להיות בקי בהם. ועוד הרי הקורא מגילה הכתובה בין הכתובים בצבור לא יצא. ואם כן למה כתבה למגילה זו כלל כיון שאין יוצא בה. ודוחק לומר דלקרות בה ביחיד כתבה. שהרי מצוה לקרוא בצבור. והרי מבטלין תלמוד תורה ועבודה לשמוע מגילה בצבור. אלא ודאי כתבה ללמוד בה משאר כתובים:

בית אפרים (סי' ג)

ניתן לדחות ולומר שקריאתה אינה תורה רק קריאתה זו הלילא ופרסומי ניסא. ולא מבעיא למ"ד נאמרה לקרות ולא נאמרה לכתוב דא"ש, אלא אפילו למ"ד נאמרה לכתוב אין הציווי לכתובה כדי ללמוד מתוכה כמו נביאים וכתובים רק משום מצות קריאה שכך תיקנו עפ"י רה"ק לקרותה מתוך הכתב... ומכל מקום כשקורין בה אין בה רק משום קיום מצות קריאה שהקריאה אינה כדי להתלמד רק למען יספרו לבניהם דור אחרון אשר הגדיל ד' לעשות עמנו ופרסום תקפו של נס ואינו דומה לשאר נביאים וכתובים שנאמרו ברוה"ק ומסרום לעם ד' בתורת דברי קבלה כדברי תורה ללמוד בה ולתכלית זה הם כתובים ומסורים לעם ה' אלה משא"כ במגילה שניתן לכתוב לשם מצות קריאה ואין מקיים מצות ת"ת בקריאתה רק מצות חכמים בקריאתה לבד ולכן אפילו הלוועז ששמע אשורית יצא ואם הוא קורא המגילה באמצע השנה אף אם מבין מה שקורא אינו דומה לקורא בנביאים וכתובים שניתנו ללמוד ולא לשם מצות קריאה בלבד.